

Halfjaarlijkse rapportage wateradvies, stand van zaken december 2018

Aan: Portefeuillehouder ruimtelijke ordening, de heer M. Houtzager
Van: Mevrouw T. Lander
Betreft: Halfjaarlijkse rapportage wateradvies
Datum: 31 december 2019

In het tweede halfjaar van 2018 zijn in totaal circa 225 unieke ruimtelijke plannen ter consultatie aangeboden voor het wateradvies. Het betrof onder meer 80 bestemmingsplannen. Deze rapportage beschrijft de meest relevante ruimtelijke ontwikkelingen waarbij de wateradviseurs zijn betrokken in het tweede halfjaar van 2018.

Inmiddels zijn diverse overheden ook met (pilots van) instrumenten in het kader van de Omgevingswet aan de slag, ter voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet in 2021. In de bijlage "Omgevingsvisies en -plannen" wordt daarom nader in gegaan op de omgevingsvisies en -plannen van de gemeenten in ons beheergebied en op Omgevingswet-instrumenten van de provincie en het Rijk. De waterinhoudelijke aspecten zijn niet altijd groot in deze pilots maar bieden wel de mogelijkheid om te oefenen met het borgen van het waterbelang in de omgevingswetinstrumenten.

Deze rapportage wordt gelijktijdig aangeboden met de halfjaarlijkse rapportage voor complexe plannen, de halfjaarlijkse rapportage klimaatadaptatie en de halfjaarlijkse rapportage waterplannen.

Onderstaand zijn de relevante ruimtelijke ontwikkelingen per deelgebied en voor de provincie en het rijk uiteengezet.

Midden Delfland/Oostland	(Midden-Delfland, Delft, Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland)
Pijnacker-Zuid Casus/opgaven:	Pijnacker-Nootdorp De gemeente Pijnacker-Nootdorp werkt aan een woningbouwontwikkeling in Pijnacker-Zuid. Recent is gestart met de uitwerking van het deelplan Tuindershof.
Stand van zaken:	De gemeente heeft het voorontwerp voor deelplan Tuindershof inmiddels ingediend, waarop Delfland advies heeft gegeven om de relevante wateraspecten goed te kunnen borgen. Daartoe zijn gemeente en Delfland in overleg voor het opstellen van een waterhuishoudingsplan voor Tuindershof, waarin ook de inpassing in de gehele woningbouwontwikkeling is opgenomen.
Aandachtspunten:	De watercompensatie en afvoer van het gebied richting poldergemaal Kezijershof overstijgen dit specifieke deelplan. Voor de watercompensatie en waterhuishouding in geheel Pijnacker-Zuid zijn eerder afspraken vastgelegd. In deelplan Tuindershof worden specifieke afspraken gemaakt om de verschillende deelgebieden goed op elkaar aan te laten sluiten.
Spoorzone Casus/opgaven:	Delft Voor de Spoorzone in Delft is een Integraal ontwikkelingsplan (IOP) Nieuw Delft opgesteld in 2013. In totaal moet er 2 ha water worden gerealiseerd bij de herontwikkeling van de hele spoorzone.
Stand van zaken:	De realisatie van woningen en buitenruimte gebeurt in fasen. Delfland kijkt per deelgebied mee of de watercompensatie in het specifieke deelgebied aansluit bij het totaalplan. Daartoe wordt i.s.m. vergunningverleners een 'waterboekhouding' bijgehouden. Daarnaast wordt per deelplan gekeken welke klimaatmaatregelen getroffen kunnen worden.
Aandachtspunten:	Binnen het deelplan Nieuw Delft zuidelijke velden wordt een deel van de waterberging in alternatieve vormen gerealiseerd. Delfland let daarbij op of het aansluit bij onze doelstelling en of het goed functioneert.

Schieoevers-Noord Casus/opgaven:	Delft De gemeente heeft de ambitie om het bedrijventerrein Schieoevers Noord geleidelijk te transformeren naar een gemengd stedelijk gebied. Hoewel er gestreefd wordt naar maximale verdichting is er ook ambitie voor het vergroenen en duurzaam en klimaatbestendig inrichten van het gebied. Stand van zaken: Via een m.e.r.-procedure schept de gemeente kaders voor toekomstige ontwikkelingen. De verdere planologische procedures moeten nog opgestart worden. Aandachtspunten: Door de geleidelijke transformatie op basis van initiatief van ontwikkelaars is het onzeker op welke termijn ontwikkelingen plaats zullen vinden. Daarom wordt in de MER vastgelegd dat ten tijde van de ontwikkeling getoetst wordt aan het dan geldende beleid of nieuwste inzichten qua klimaat.
Van der Valk Harnaschpolder Casus/opgaven:	Midden-Delfland In de nabijheid van de RWZI Harnaschpolder zijn plannen om een hotel van Van der Valk te realiseren. De aanwezigheid van een hotel op deze locatie kan leiden tot extra (geur)klachten over de zuivering. Stand van zaken: De benodigde planologische procedures zijn nog niet in gang gezet. Los van te voeren planologische procedures hebben Delfland en Delfland wel een zienswijze ingediend tegen de voorgenomen uitbreiding van de bebouwde kom richting de RWZI Harnaschpolder. Deze uitbreiding leidt mogelijk tot gewijzigde regels voor onder andere geurwaardes. Dit is ook besproken in het bestuurlijk overleg met de gemeente in november 2018. De gemeente heeft oog voor ons belang. Aandachtspunten: Het is van belang aandacht te houden voor de verdere ontwikkelingen van de plannen.
Waterweggemeenten (Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam)	
Woonboothaven De Hoop Casus/opgaven:	Rotterdam Vanwege milieuhinder wil de gemeente Rotterdam circa 30 woonboten uit het bedrijventerrein Spaanse Polder uitplaatsen naar de nieuw te realiseren woonboothaven 'de Hoop' (gelegen naast de bochtafsnijding van de Schie). Voor het realiseren van de haven moet een bestaand polderdeel worden 'ontpolderd' en aan de boezem worden toegevoegd. Voor Delfland biedt dit plan de volgende kansen voor opgaverealisatie: - Buitengewoon onderhoud regionale waterkering: Als gevolg van het project wordt de bestaande waterkering verlegd. Op het huidige tracé van de waterkering ligt een opgave voor buitengewoon onderhoud (wegen op kaden). Deze opgave komt bij het verleggen van de waterkering te vervallen. - Kaderrichtlijn Water (KRW): in het concept inrichtingsplan zijn natuurvriendelijke oevers en 'atollen' (eilanden) op boezempeil meegenomen die bijdragen aan de doelstellingen van de KRW. Stand van zaken: Tegen de verwachting in is in de tweede helft van 2018 weinig vernomen van de gemeente Rotterdam t.a.v. dit project. Delfland verwacht begin 2019 meer duidelijkheid van de gemeente te krijgen over de voortgang. Aandachtspunten: Onduidelijkheid ten aanzien van de voortgang van het project.
Oranjabonnen Casus/opgaven:	Rotterdam In de Bonnen- en Oranjabuitenpolder speelt al jaren een gebiedsontwikkeling die onder de naam 'Oranjabonnen' bekend staat. Voor het gebied heeft de gemeente Rotterdam in 2015 een ambitiedocument opgesteld dat uitgaat van 'uitnodigingsplanologie'. In dit kader is er o.a. een initiatief gekomen voor een grootschalige natuurbegraafplaats in de Bonnenpolder. Daarnaast is in het

Stand van zaken:	ambitiedocument de wens uitgesproken om een natuurvriendelijke oever (nvo) langs de Rel te realiseren die als ecologische verbindingszone (EVZ) dient. Met de gemeente Rotterdam en de initiatiefnemers van de natuurbegraafplaats worden gesprekken gevoerd om de nvo zo te realiseren dat deze tevens kan bijdragen aan de KRW-doelstellingen en kan worden gebruikt om water uit het naastgelegen glastuinbouwgebied te bergen. Dit in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Hoek van Holland. Eind november heeft het college van B&W Rotterdam het principebesluit genomen om verder te gaan met de uitwerking van de plannen voor natuurbegraven in de Bonnenpolder, zodat dit onderdeel kan gaan uitmaken van het op te stellen ontwerp bestemmingsplan. Naar verwachting zullen de initiatiefnemers Delfland op korte termijn benaderen om de plannen rondom het verbreden van de hoofdwatgang (De Rel) verder uit te werken en het watertoetsproces in gang te zetten.
Aandachtspunten:	Waterkwaliteit, de aanwezigheid van een rioolpersleiding en het voorkomen van maaiveldafval zijn inhoudelijke aandachtspunten. Daarnaast zijn de tegenstanders van de natuurbegraafplaats erg actief op sociale media.
Rotterdam Beach Casus/opgaven:	Rotterdam Projectontwikkelaar KSR heeft een integraal plan gepresenteerd voor een gebiedsontwikkeling binnen de Van Dixhoordriehoek in Hoek van Holland. Dit plan bestaat uit investeringen in: -recreatie (realisatie van een hotel, 250 recreatiewoningen, een parkeergarage en een bezoekerscentrum); -natuur (herstel en uitbreiding natte duinvallei en aanleg getijdenkreek); -cultuurhistorie (zichtbaar maken kustverdedigingspark).
Stand van zaken:	Er wordt al enkele tientallen jaren gesproken over ontwikkeling van dit gebied. Het gebied heeft een andere status dan de rest van de kust (meer mogelijkheden tot kustbebouwing) en het heeft geen beschermde natuurstatus (Natuurnetwerk Nederland/ Natura 2000). Eerdere initiatieven (waaronder woningbouwontwikkeling 'Kaap de Goede Hoek') zijn niet doorgegaan. Een eerste verkennend gesprek heeft plaatsgevonden met de initiatiefnemer. Richting realisatie zijn nog diverse stappen nodig waarbij Delfland een formele rol heeft (ontwikkelingsvisie, bestemmingsplanprocedure en (water)vergunningen). Vanuit het waterveiligheidsbelang lijkt dit plan niet onmogelijk.
Aandachtspunten:	De provincie Zuid-Holland en gemeente Rotterdam geven aan dat het huidige plan bespreekbaar is.
Hoek van Holland Bedrijventerrein Oost Casus/opgaven:	Rotterdam Voor het bedrijventerrein Hoek van Holland Oost (omgeving Nieuw Oranjekanaal) is een nieuw bestemmingsplan in procedure gebracht. Het geldende bestemmingsplan is zo'n 30 jaar oud en inmiddels achterhaald. Dit komt omdat het geldende bestemmingsplan vooral agrarische bestemmingen bevat, terwijl het gebied in de praktijk in gebruik is als bedrijventerrein. De gemeente wil nu de planologische situatie in lijn brengen met het feitelijke gebruik en geeft de gronden dan ook een bedrijfsbestemming. Naar Delflands mening moet dan ook watercompensatie worden gerealiseerd voor de omzetting van de agrarische bestemmingen naar een bedrijfsbestemming. Vooralsnog gaat de gemeente hier niet in mee.
Stand van zaken:	Het ontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. Hier heeft Delfland een zienswijze op ingediend.
Aandachtspunten:	Discussie over noodzaak compenserende waterberging.

Beschermingszone bochtafsnijding Schie	Rotterdam
Casus/opgaven:	In 2014 heeft de provincie Zuid-Holland een provinciaal inpassingsplan voor de bochtafsnijding Schie vastgesteld. Per abuis was een deel van de beschermingszone van een van de nieuw gerealiseerde waterkeringen hier niet in opgenomen. Deze ligt over een bestaand bedrijventerrein. Tussen de provincie Zuid-Holland en Delfland is indertijd een bestuurlijke afspraak gemaakt dat de provincie in overleg met de gemeente Rotterdam zo snel mogelijk zorgt voor een bestemmingsplan voor deze beschermingszone.
Stand van zaken:	Het heeft vier jaar geduurd voordat de provincie haar afspraak is nagekomen. Een voorontwerp bestemmingsplan heeft inmiddels ter inzage gelegen, het ontwerp bestemmingsplan volgt naar verwachting begin 2019.
Aandachtspunten:	Nakomen van bestuurlijke afspraken door provincie Zuid-Holland.

Westland	(Westland)
Westlandse Zoom	Westland
Casus/opgaven:	De Westlandse Zoom is een projectontwikkelingslocatie aan de noordrand van de gemeente Westland tegen de grens met de gemeente Den Haag aan. Het belangrijkste kenmerk van de ontwikkeling is dat het een samenstelling is van een groot aantal ontwikkellocaties in Monster, Poeldijk en Kwintsheul. Waterhuishoudkundig zijn deze locaties totaal verschillend, waardoor het lastig is om overall uitgangspunten te hanteren.
Stand van zaken	Voor alle gebieden is een waterparagraaf gemaakt. In het kader van diverse bestemmingsplanprocedures worden waterhuishoudingsplannen gemaakt, die als basis dienen tijdens de uitvoering. Het laatste half jaar zijn de waterhuishoudingsplannen voor Westmade-Noord en Poeldijkerhout fase 2 (ook wel De Kreken) verder uitgewerkt. Het bestemmingsplan Poeldijkerhout fase 2 wordt naar verwachting begin 2019 vastgesteld. Het waterhuishoudingsplan voor het bestemmingsplan Westmade-Noord is afgerond. De vertaling van de relevante wateraspecten naar het bestemmingsplan is nog niet definitief gemaakt. Het plan Westmade-Noord ligt gedeeltelijk binnen de boezem en de polder Westmade (gedeelte gemeente Westland) waarvan het stedelijk ontwerp nog steeds in ontwikkeling is.
Aandachtspunten:	Het is van belang om goed (over)zicht te houden op de ontwikkeling van de verschillende locaties. Delfland heeft een zienswijze ingediend in het kader van het ontwerp bestemmingsplan Westmade-Noord. De zienswijze ziet met name op de verdichting in het gebied door woningbouwontwikkeling in relatie tot de capaciteit van het rioolgemeal. Delfland en gemeente zijn in overleg om hier goede afspraken over te maken. Voor Poeldijkerhout (De Kreken) wordt de wijze van onderhoudbaarheid van het primaire polderwater en doelmatigheid van benodigde maatregelen daarvoor nog besproken.
Waelpark	Westland
Casus/opgaven:	Waelpark is een nieuw te realiseren woongebied tussen Naaldwijk en 's-Gravenzande (voorheen bekend als Het Nieuwe Water). Voor Waelpark is een masterplan opgesteld. Hierin wordt onder andere de ligging aangegeven van de doorgaande ecologische verbinding (tussen het Staelduinse Bos en de kust), de hoofdontsluiting van het verkeer en de ligging en het programma van de woonvlekken. Op dit moment zijn drie deelgebieden actueel: Rijnvaart, Waelplas en Waelpolder.
Stand van zaken	Het college van D&H heeft in mei 2018 het waterhuishoudingsplan Waelpark vastgesteld. Dit waterhuishoudingsplan is aan het

Aandachtspunten:	bestemmingsplan Rijnvaart toegevoegd en beschrijft de kaders en richtlijnen voor de waterhuishoudkundige uitwerking van het gebied. Het bestemmingsplan is in het derde kwartaal van 2018 vastgesteld. In het derde kwartaal van 2018 is het ontwerp bestemmingsplan voor deelgebied Waelpas ter inzage gelegd. In het deelgebied wordt een gedeelte ontpolderd. De restopgave van de waterberging die niet in het deelgebied zelf kan worden gerealiseerd, wordt conform de afspraken in het waterhuishoudingsplan in het laatste deelgebied Waelpolder gerealiseerd. Vertaling van de afspraken uit het waterhuishoudingsplan in het laatste deelgebied Waelpolder.
Liermolen-Molensloot Casus/opgaven:	Westland
Stand van zaken:	Liermolen-Molensloot betreft een nieuwe woningbouwontwikkeling in de Oude Lierpolder. Deze wordt in verschillende deelgebieden uitgewerkt. Het gebied is laaggelegen en kent een aanzienlijke bodemdaling. In de huidige situatie wordt al wateroverlast ervaren. De voorbereidingen voor het bestemmingsplan en het stedenbouwkundig plan worden op dit moment door de ontwikkelaar verder uitgewerkt. De verwachting is dat het totale woongebied rond 2025 gereed zal zijn. Delfland is vroegtijdig aangehaakt en de water ambities voor de plannen zijn voldoende.
Aandachtspunten:	Eind derde kwartaal 2018 is het waterhuishoudingsplan afgerond. De belangrijkste aspecten en met name de waterberging worden in nauw overleg met Delfland in het ontwerp bestemmingsplan geborgd. De verwachting is dat het ontwerp bestemmingsplan begin 2019 wordt gepubliceerd. In het bestemmingsplan wordt al zoveel mogelijk invulling gegeven aan klimaat adaptieve maatregelen. Het aspect bodemdaling is een belangrijk aandachtspunt in de ontwikkeling. Delfland benadrukt dit aspect in de gesprekken met gemeente en ontwikkelaar. Naar verwachting wordt dit aspect voldoende uitgewerkt in het waterhuishoudingsplan en zoveel mogelijk geborgd in het bestemmingsplan. De waterbergingsopgave is voor het gehele te ontwikkelen gebied bepaald. De ontwikkeling wordt in verschillende bestemmingsplannen mogelijk gemaakt. Het is daarom van belang om de ontwikkeling van de deelgebieden nauw te volgen in relatie tot de afspraken voor de gehele ontwikkeling.
Helion Casus/opgaven:	Westland
Stand van zaken:	Het bedrijf Helion in Honselersdijk handelt en mengt grondstoffen voor de verproductie. Delfland is gevraagd te adviseren over verschillende aspecten die de waterkwaliteit kunnen beïnvloeden. Voor Delfland zijn twee aspecten relevant: de afvoer van bedrijfsafvalwater via de gemeentelijke riolering en de effecten daarvan op de werking van de AWZI en de effecten van een calamiteit (i.c. brand) op het oppervlaktewater en de zuivering. Dit omdat het bedrijf direct naast een boezemwater is gelegen.
Aandachtspunten:	Op dit moment is een uitbreiding in de vorm van een andere situering van de gebouwen van het bedrijf actueel, waardoor de gevaarlijke stoffen dicht bij de watergang komen te liggen. De gemeente zal zodanige bouwkundige eisen stellen dat de kans dat een calamiteit gevolgen heeft voor de waterkwaliteit nihil is. Een eventuele uitbreiding moet zodanig gerealiseerd worden dat geen calamiteiten optreden die effect (kunnen) hebben op de waterwaterkwaliteit van de betreffende watergang en de zuivering van Delfland.

Haaglanden (Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg)	
Erasmusveld	Den Haag
Casus/opgaven:	Tussen Wateringseveld en Moerwijk wordt een voormalig (volks)tuin(bouw-)gebied stapsgewijs her ontwikkeld tot woongebied. De waterhuishouding moet daarop aangepast worden. De ontwikkeling wordt gefaseerd aangelegd en is verdeeld over verschillende partijen die elk een deellocatie ontwikkelen. De gemeente werkt met de betrokken ontwikkelaars aan locatie overstijgende aspecten, waaronder de inrichting van de groene verbinding, het 'Ecolint'. Uitgangspunt is om de waterhuishouding te vereenvoudigen en het gebied klimaatadaptief in te richten. Het gebied geldt daarbij als proeftuin voor de CityDeal klimaatadaptatie.
Stand van zaken:	In twee deelgebieden is het waterbelang inmiddels goed verwerkt en geborgd. Voor het Middengebied is een waterhuishoudingsplan opgesteld. Dit zal verder worden uitgewerkt in een hemelwaterplan. Voor deelgebied Vlietlust moet een nieuw bestemmingsplan opgesteld worden.
Aandachtspunten:	Vanuit de CityDeal wordt een toetsing georganiseerd om te beoordelen in hoeverre het gebied straks klimaatbestendig zal zijn. Het borgen van afspraken over aanpassingen aan de waterhuishouding binnen de ontwikkelgebieden en voor aanpassingen aan de waterhuishouding die vereist zijn buiten de eigen locatie (plan overstijgend).
'Zilveren Driehoek': Ontwikkelingen in zeewering Noordelijk Havenhoofd e.o.	Den Haag
Casus/opgaven:	Ten noorden van Scheveningen Haven zijn verschillende ontwikkelingen in het profiel van vrije ruimte en in het waterstaatswerk van de zeewering die gebruik willen maken van de extra veiligheid die voortkomt uit de zandsuppletie van Rijkswaterstaat enkele jaren geleden: Vuurtorenweg, (deelontwikkelingen van het) Noordelijk Havenhoofd en Sportstrand (voorheen Beach City). Deels passen de plannen in het bestemmingsplan waardoor alleen een watervergunning nodig is. Voor Vuurtorenweg en Sportstrand is wel aanpassing van het bestemmingsplan nodig.
Stand van zaken:	Voor deze ontwikkelingen hebben de drie betrokken overheden (gemeente Den Haag, RWS en Delfland) een 'afsprakenkader' vastgesteld. Op basis daarvan heeft Delfland ingestemd met de bestemmingswijziging. De aanvragen voor de watervergunning en de procedure voor de omgevingsvergunning voor het bouwen worden op korte termijn verwacht en zullen in samenhang behandeld worden.
Aandachtspunten:	Toekomstige ligging zeewering, communicatie, regierol gemeente Den Haag.
Madestein-Vroondaal	Den Haag
Casus/ opgaven:	Madestein-Vroondaal wordt ontwikkeld als woongebied. De ontwikkeling gaat leiden tot een hogere peilstijging. Er is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld om extra waterberging, die in een eerdere fase van de ontwikkeling ontbrak, te realiseren. Ook wordt een NEZ aangelegd en worden keringen opgehoogd. Nieuwe initiatieven worden met Delfland afgestemd.
Stand van zaken:	Voor deelgebied Vroondaal-Zuid II is nagenoeg overeenstemming over het verleggen van de boezemkering Na definitief akkoord wordt de verlegging vastgelegd in de watervergunning en partiële herziening van het bestemmingsplan. De huidige calamiteitenberging in het plangebied wordt opgeheven en wordt als permanente berging gecompenseerd. Voor de extra waterberging die nodig is als compensatie voor beide aanpassingen, draagt de initiatiefnemer bij aan de kosten voor de waterberging die

Aandachtspunten:	beschikbaar komt als gevolg van de aanleg van NEZ in de nabij gelegen Witte Vlek. Een eventuele restopgave wordt binnen het plangebied opgelost. Communicatie naar bewoners toe over de te verwachten hogere peilstijging is van belang. Nauwe samenwerking blijft ook van belang.
Rijswijk Buiten	Rijswijk
Casus/ opgave:	In 2011 is het bestemmingsplan Rijswijk Buiten Sion-'t Haantje vastgesteld. Voor het deel 't Haantje is in 2017 een waterhuishoudingsplan opgesteld.
Stand van zaken:	Als gevolg van de economische ontwikkeling worden de plannen voor woningbouw nu gewijzigd, waardoor de waterstructuur eveneens wordt aangepast.
Aandachtspunten:	Delfland is via de vergunningenprocedure betrokken gebleven bij de ontwikkeling en ziet erop toe dat de afgesproken doelstellingen worden gerealiseerd. Er wordt gezocht naar mogelijkheden voor extra vasthoudmaatregelen en andere maatregelen om het watersysteem te optimaliseren.
In de Boogaard	Rijswijk
Casus/ opgave:	De gemeente is voornemens om het gebied van het winkelcentrum In de Boogaard en de Prinses Beatrixlaan te ontwikkelen.
Stand van zaken:	De verwachting is dat in 2019 het masterplan wordt vastgesteld. Delfland adviseert in het ontwerpproces
Aandachtspunten:	Er liggen bij deze ontwikkeling kansen voor het verbeteren van de waterstructuur en klimaatadaptatie.

Rijk	
Structuurvisie Volkerak Zoommeer	Rijk
Casus/opgaven:	De ontwerp-rijksstructuurvisie heeft de intentie te komen tot een samenhangende ontwikkeling van Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. De ontwerp-rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer geeft uitsluitsel over de ontwikkelrichting. Kernpunten bij de vastlegging van ontwikkelrichting zijn: • wel of geen beperkt getij terug op de Grevelingen (aanpak zuurstofloosheid, opwekking getijdenenergie) • wel of geen waterberging op de Grevelingen (versterking waterveiligheid Rijn-Maasdelta) • wel of geen zout Volkerak-Zoommeer (aanpak overmatige blauwalgen- en waterplantenbloei, benutten economische potenties).
Stand van zaken:	Delfland heeft een zienswijze ingediend op de ontwerp-rijksstructuurvisie op 27 november 2014, samen met de Hoogheemraadschappen van Rijnland, De Stichtse Rijnlanden en Schieland en de Krimpenerwaard. Er is inmiddels duidelijkheid over de Grevelingen: voor het verbeteren van de waterkwaliteit (middels het terugbrengen van getij) is door de minister van IenW budget vrijgemaakt. Voor het Volkerak-Zoommeer is nog geen keuze gemaakt. Wel is uit een brief van de minister van IenW aan de provincie Noord-Brabant duidelijk geworden dat het ontwikkelperspectief van een zout Volkerak-Zoommeer weliswaar blijft staan, maar dat hiervoor tot minimaal 2032 geen budget wordt vrijgemaakt.
Aandachtspunten:	Delfland heeft belang bij een goede zoetwatervoorziening en zal ook in de toekomst de gevolgen van een zoutlek en de extra watervraag bij een zout Volkerak-Zoommeer goed in de gaten blijven houden.

STRONG	Rijk
Casus/opgaven:	Het Rijk heeft een structuurvisie voor de ondergrond (STRONG) opgesteld. Dit is een kader om op de lange termijn tot een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van de ondergrond te komen. Het doel is om te zorgen dat er voldoende mogelijkheden zijn voor de winning van grondwater voor drinkwaterwinning en dat er voldoende ruimte blijft voor toekomstige mijnbouwactiviteiten. Dit laatste is van belang voor de overgang naar een duurzame energievoorziening en het halen van klimaatdoelen. In de structuurvisie wordt benadrukt dat de belangenafweging en besluitvorming bij toekomstige concrete initiatieven plaatsvinden in goede samenwerking met alle overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties. Daarbij is aandacht voor veiligheid en belangen van de burgers.
Stand van zaken:	De Ontwerp Structuurvisie Ondergrond heeft van 22 november 2016 tot 2 januari 2017 ter inzage gelegen. De UvW heeft een beknopte zienswijze ingediend, waar Delfland input voor heeft geleverd. Op 8 juni 2018 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat mede namens de minister van Economische Zaken en Klimaat en in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Structuurvisie Ondergrond (inclusief de Nota van Beantwoording van de zienswijzen en het definitieve milieueffectrapport) vastgesteld. Inmiddels is de vastgestelde structuurvisie naar de Tweede Kamer gestuurd en gepubliceerd.
Aandachtspunten:	Meer algemene aandachtspunten voor het vervolg zijn het overnemen van de uitgangspunten uit deze structuurvisie in de Nationale Omgevingsvisie (zie voor de NOVI de bijlage bij deze rapportage), het tijdig aanhaken/betrokken worden bij ontwikkelingen in de ondergrond en aangehaakt zijn bij provinciale processen rondom de aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden.
A4 Haaglanden – N14	Rijk
Casus/opgaven:	(Den Haag, Westland, Midden Delfland, Rijswijk en Delft) Voortvloeiend uit de MIRT-Verkenning "A4 Poorten en inprikkers" heeft de minister in 2017 opdracht gegeven voor de Planuitwerking A4 Haaglanden-N14, waarin de in 2012 genomen voorkeursbeslissing naar het detailniveau van een Tracébesluit uitgewerkt wordt. Het streven is om in 2019 het (Ontwerp) Tracébesluit en (project) MER voor realisatie van A4 Passage, N14, de aanpassingen bij Plaspoelpolder en knooppunt Ypenburg en de A4 tussen de Prinses Beatrixlaan en Den Hoorn ter inzage te leggen. Voor het beschrijven van de milieugevolgen van het Tracébesluit wordt een project-MER opgesteld. Als kader hiervoor is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het (ontwerp)-tracébesluit A4 Haaglanden-N14 opgesteld.
Stand van zaken:	Delfland heeft een reactie gegeven op de Notitie Reikwijdte en Detail en is goed aangesloten op het proces. Zie ook de rapportage voor complexe plannen.
Aandachtspunten:	Meekoppelkansen op de juiste momenten over het voetlicht brengen; Mogelijkheden onderzoeken om bredere Delflandse duurzaamheidsambities in samenwerking met RWS of andere partners te realiseren en; Waterbelang ook ten aanzien van de beheer en onderhoudsfase, waaronder de monitoring, te borgen.

Bijlage: Omgevingsvisies en Omgevingsplannen

In het kader van de implementatie van de Omgevingswet werkt Delfland aan het inbrengen van Delflands belangen bij initiatieven van derden voor het opstellen van Omgevingswetinstrumenten. Deze bijlage gaat in op Delflands betrokkenheid en inbreng bij het opstellen van omgevingsvisies en omgevingsplannen van gemeenten en omgevingsvisies van provincie en Rijk.

Veel van de gemeenten binnen ons beheergebied hebben inmiddels een programma voor de implementatie van de Omgevingswet. Binnen deze programma's wordt vaak eerst geoefend in de vorm van pilots voor het opstellen van een omgevingsvisie of een omgevingsplan. Ook zijn verschillende gemeenten gestart met zgn. 'vergunningentafels'. In de gemeente Den Haag en Westland wordt met deze vergunningentafels met ketenpartners (waaronder Delfland) toegewerkt naar het sneller en integraler bespreken van aanvragen voor omgevingsvergunningen. Hierbij kunnen watertoets en/of watervergunningsaspecten aan de orde zijn.

Onderstaande tabel beschrijft Delflands betrokkenheid en inbreng bij de verschillende initiatieven voor omgevingsvisies en omgevingsplannen. De opbouw is gelijk aan de rapportage watertoets en gaat in op de casus/opgaven, stand van zaken en aandachtspunten.

Midden Delfland/Oostland	(Midden-Delfland, Delft, Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland)
Omgevingsvisie Delft	Delft
Casus/opgaven:	De gemeente Delft stelt voor haar gehele beheergebied een omgevingsvisie zoals in de omgevingswet bedoeld is, op.
Stand van zaken:	De Delftse omgevingsvisie wordt opgesteld in twee fasen. De eerste fase is afgerond en bestond uit het inzichtelijk maken van wat er al is: Delft nu. Daarnaast is de participatieaanpak 'Delfts doen' uitgewerkt, die de gemeente in het vervolgproces van totstandkoming van de omgevingsvisie toepast. Fase 2 is in september 2018 gestart en leidt concreet tot de omgevingsvisie. Inmiddels is een participatietraject gestart waarin inwoners en organisaties in Delft zijn uitgenodigd om mee te denken over de vraag wat voor stad Delft wil zijn. De visie wordt aan de hand van acht thema's (werken, wonen, voorzieningen, openbare ruimte, samenleven, duurzaamheid, historie, gezondheid en veiligheid) uitgewerkt. De kansen en dilemma's van deze thema's worden tegen elkaar afgezet. Voor Delfland zijn de thema's duurzaamheid (onder meer klimaatadaptatie) en openbare ruimte het meest relevant. Delfland is intensief betrokken bij het proces. De gemeente verwacht eind 2019 een eerste concept te hebben.
Aandachtspunten:	Vooralsnog niet.
Omgevingsplan Green Village	Delft
Casus/opgaven:	Voor het Green Village terrein op de TU Campus wordt een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte opgesteld als pilot voor het opstellen van een omgevingsplan. Doel is om meer gebruikruimte te creëren voor innovatieve experimenten op boven-laboratorium schaal, in de openbare ruimte.
Stand van zaken:	In het najaar van 2017 en voorjaar van 2018 zijn verschillende participatiebijeenkomsten georganiseerd, waar Delfland bij aanwezig is geweest. Ook is er buiten de participatiebijeenkomsten een eerste verkennend overleg gevoerd met VRH, omgevingsdienst en Delfland over het plan en hoe om te gaan met nieuwe experimenten. In de zomer van 2018 zou het plan verder uitgewerkt worden. In de tweede helft van 2018 is geen voortgang rondom het omgevingsplan vernomen. Verwachting is dat begin 2019 hier meer duidelijkheid over komt. Hoofddoel van het plan is om experimenten mogelijk te maken. Deze kunnen mogelijk effecten op de waterhuishouding hebben.
Aandachtspunten:	Opnemen van regels rondom water. Algehele voortgang.

Omgevingsplan Lint-Zuid	Lansingerland
Casus/opgaven:	De gemeente Lansingerland experimenteert met het instrument omgevingsplan voor het gebied 'Lint-Zuid'. Het is een kenmerkend gebied qua bebouwing en landschap, met veel elementen die raken aan Delflands belangen (lintbebouwing langs regionale waterkeringen en hoofdwaterlopen).
Stand van zaken:	In het voorjaar en de zomer van 2018 heeft de gemeente thematische werksessies georganiseerd waarbij ook ketenpartners uitgenodigd waren en Delfland inbreng heeft geleverd. Na de zomer is de gemeente intern gestart met de inhoudelijke uitwerking van het plan; hier is Delfland vooralsnog niet bij betrokken.
Aandachtspunt:	Vooralsnog niet.
Omgevingsvisie Lansingerland	Lansingerland
Casus/opgaven:	De gemeente Lansingerland is in 2017 begonnen met een pilot omgevingsvisie Bleiswijk, gelegen in het beheergebied van het hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (HHSK). Eind 2018 heeft de gemeente besloten deze pilot uit te breiden naar het opstellen van een gemeente brede omgevingsvisie.
Stand van zaken:	Tot op heden was HHSK betrokken bij de pilot Bleiswijk. Met het besluit om de pilot te verbreden naar de hele gemeente gaat ook Delfland inbreng verzorgen. Dit biedt kansen voor het samen met HHSK werken aan borgen van waterbelangen bij overheden die te maken hebben met meerdere waterschappen.
Aandachtspunt:	Als waterschappen komen tot een gezamenlijk beeld over inbreng bij gemeentelijke omgevingsvisie.

Waterweggemeenten (Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam)	
Omgevingsplan Schiedam	Schiedam
Casus/opgaven:	Gemeente Schiedam is voornemens een omgevingsplan op te stellen.
Stand van zaken:	In 2017 zijn eerste stappen gezet en heeft de gemeente met Delfland verschillende gesprekken gevoerd. Op basis hiervan heeft Delfland in de zomer van 2017 een conceptfactsheet opgesteld voor input m.b.t. water. Daarna is het proces bij Schiedam door capaciteitsgebrek stilgevallen en in 2018 is geen verdere voortgang geboekt.
Aandachtspunten:	Algehele voortgang.
Omgevingsvisie Broekpolder	Vlaardingen
Casus/opgaven:	De gemeente Vlaardingen stelt voor het gebied Broekpolder een omgevingsvisie op.
Stand van zaken:	In 2017 is een start gemaakt met het opstellen van de omgevingsvisie voor de Broekpolder. Voor het betrekken van inbreng van ketenpartners is in het derde kwartaal van 2017 een bijeenkomst georganiseerd waarbij Delfland aanwezig is geweest en water gerelateerde punten heeft ingebracht. Resultaten uit deze bijeenkomst worden verwerkt in een conceptdocument, dat de gemeente wil delen met ketenpartners. In verband met de gemeenteraadsverkiezingen en prioritering van werkzaamheden is Vlaardingen nog niet toegekomen aan het opstellen en delen van dit conceptdocument. In de tweede helft van 2018 is verder geen voortgang geboekt.
Aandachtspunten:	Algehele voortgang.

Westland	Westland
Omgevingsvisie Westland	Westland
Casus/opgaven:	Westland stelt voor haar grondgebied een integrale omgevingsvisie op. Hierin worden bestaande visies beleidsneutraal omgezet en worden aangevuld op thema's wonen, groenblauw (en klimaatadaptatie) en voorzieningen. Eén van de doelen hiervan is om het thema groenblauw steviger te verankeren en te komen tot een betere balans tussen bebouwing, bedrijvigheid en groenblauw in de gemeente.
Stand van zaken:	In een eerste stap heeft de gemeente intern het bestaande beleid met betrekking tot de fysieke leefomgeving overzichtelijk bij elkaar gebracht. Belangrijke stap in de aanpak is de organisatie van twee interne tweedaagse sessies op ambtelijk niveau. De eerste van deze sessies heeft in november 2018 plaatsgevonden; Delfland is hierbij als enige externe aanwezig geweest en heeft op o.a. thema's water, groenblauw en klimaatadaptatie inbreng geleverd. De tweede tweedaagse vindt in het eerste kwartaal van 2019 plaats.
Aandachtspunt:	Vooralsnog niet vanuit Delfland.
Omgevingsplan Poeldijk-Centrum	Westland
Casus/opgaven:	De gemeente Westland oefent met het plangebied Poeldijk-Centrum met het opstellen van een omgevingsplan. Het omgevingsplan wordt grotendeels beleidsneutraal opgesteld. Het omgevingsplan zal als bouwsteen gebruikt gaan worden voor een omgevingsplan voor de hele gemeente.
Stand van zaken:	Delfland is zeer vroegtijdig betrokken in het meedenken over het omgevingsplan, inmiddels zijn ook de Veiligheidsregio Haaglanden en de Omgevingsdienst Haaglanden aangehaakt. In meerdere sessies is in 2018 input geleverd. In de loop van 2019 wordt een eerste conceptversie van het omgevingsplan verwacht.
Aandachtspunt:	Vooralsnog geen.

Haaglanden	(Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg)
Omgevingsvisie Den Haag	Den Haag
Casus/opgaven:	Den Haag is op ambtelijk niveau bezig geweest met het opstellen van een 'Contourennota Omgevingsvisie'. De contourennota schetst de reikwijdte van de nog op te stellen omgevingsvisie van Den Haag. De contourennota is een coproductie van Den Haag en ketenpartners zoals Delfland, GGD, Veiligheidsregio, Omgevingsdienst en randgemeenten.
Stand van zaken:	De planning was erop gericht de contourennota te laten vaststellen door het vorige college. Dat is niet meer gebeurd. Het nieuwe college geeft aan de in het collegeakkoord genoemde gebiedsontwikkelingen pragmatisch te faciliteren. Het is nog onduidelijk welke rol de omgevingsvisie daarin gaat betekenen. Vooralsnog wordt, aan de hand van de uitwerkingssystematiek in de Agenda Ruimte voor de Stad, gewerkt aan gebiedsverkenningen en gebiedsvisies. Indien noodzakelijk wordt gelijktijdig aan een omgevingsvisie verder gewerkt. Deze zal globaal en op hoofdlijnen zijn. Het college hanteert het uitgangspunt dat dialoog en samenwerking wordt gezocht met de stad, andere overheden en ketenpartners.
Aandachtspunten:	Het tot stand komen van een integrale visie, waar het waterbelang goed in is verwerkt en die de basis zou moeten vormen voor de gebiedsvisies.

Pilot omgevingsplan Binckhorst	Den Haag
Casus/ opgaven:	De gemeenteraad van Den Haag heeft op 29 november 2018 een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor de Binckhorst vastgesteld. In deze voorloper op het omgevingsplan wordt een integrale benadering van alle aspecten die de leefomgeving bepalen, zoals ruimtelijke ordening, water, natuur, bodem, milieukwaliteit en gezondheid nagestreefd.
Stand van zaken:	Het omgevingsplan bestaat uit een OmgevingsEffectRapport (OER), regels en een verbeelding. Het OER bevat 30 factsheets, waaronder factsheets voor Waterveiligheid, waterhuishouding en Klimaatadaptatie. Aanvullend daarop zijn beleidsregels en een GIS-systeem opgesteld die een nadere invulling geven aan de gehanteerde regels in het ontwerpplan. Delfland is nauw betrokken geweest bij het opstellen van het plan en kon op die manier ervaring op doen met borging van het waterbelang in nog op te stellen omgevingsplannen van alle gemeenten.
Aandachtspunten:	Delfland heeft in een zienswijze op het ontwerpplan aangedrongen op aanscherpen van de regels voor klimaatadaptatie. Den Haag heeft daarop aangegeven te gaan onderzoeken of een norm voor klimaatadaptatie gesteld kan worden, en zo ja, hoe dan. Delfland is betrokken bij de stappen die Den Haag in dit kader zet. Het aanscherpen van het beleidskader voor klimaatadaptatie. Betrokkenheid bij de andere sturingsinstrumenten voor klimaatadaptatie.
Klein Plaspoelpolder Casus/opgaven:	Leidschendam-Voorburg De Klein Plaspoelpolder wordt her ontwikkeld van bedrijventerrein en kantoren naar woningbouw.
Stand van zaken:	De gemeente heeft hiertoe een ontwerpbestemmingsplan opgesteld dat tevens is aangemeld als pilot onder de Crisis- en herstelwet. Deze wet biedt gemeenten de mogelijkheid om een bestemmingsplan vast te stellen waarbij vooruitgelopen wordt op de komst van de Omgevingswet. Concreet betekent dat voor dit bestemmingsplan dat gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om een fasering aan te brengen in het verhalen van gemeentelijke plankosten, om onderzoeken gefaseerd uit te voeren, om een planhorizon van 20 jaar te hanteren en om alle regels die de fysieke leefomgeving betreffen op te nemen in het bestemmingsplan, inclusief zaken die nu nog hun basis hebben in gemeentelijke verordeningen. Het waterbelang is conform het huidige beleid goed behartigd. Bovendien houdt het plan rekening met klimaatverandering. Het nieuwe college heeft het ontwerpbestemmingsplan ingetrokken, om eerst de doorstroming en bereikbaarheid van het Damcentrum te onderzoeken.
Aandachtspunten:	Gezien de lange looptijd van het plan heeft Delfland in een zienswijze gevraagd om de regels voor klimaatadaptatie zo te formuleren dat eventuele toekomstige aanscherping van beleid overgenomen kan worden.
Omgevingsvisie Leidschendam-Voorburg Casus/opgaven:	Leidschendam-Voorburg Leidschendam-Voorburg werkt aan de totstandkoming van een gemeentelijke omgevingsvisie. Hiervoor is in de eerste helft van 2018 het Kompas voor de Leefomgeving opgesteld, waarin voor de grootste gemeentelijke opgaven en uitdagingen eerste richtingen zijn opgenomen. Klimaatadaptatie is één van deze opgaven.
Stand van zaken:	Op 8 januari 2019 heeft de gemeenteraad het Kompas voor de Leefomgeving voor Leidschendam-Voorburg vastgesteld. In 2019 wordt met dit kompas als basis gewerkt aan de gemeentelijke omgevingsvisie. Delfland wordt in deze fase van de tot standkoming van de visie betrokken.

Provincie**Provinciale
Omgevingsvisie**

Casus/opgaven:

Stand van zaken:

Aandachtspunten:

Provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland werkt aan haar provinciale omgevingsvisie. Hierin is het huidige beleid beleidsneutraal omgezet. Ook is gewerkt aan een digitaal systeem. Naast het opnemen van bestaand beleid worden vier beleidsrijke thema's nader verkend: verstedelijking, groenblauwe leefomgeving (zie onderstaand), circulair en klimaatadaptatie.

In de zomer heeft een informele consultatie van de visie (met het bestaande beleid) en de beleidsrijke thema's groenblauwe leefomgeving en verstedelijking plaatsgevonden. De onderwerpen klimaatadaptatie en circulaire economie zullen later uitgewerkt worden en aan de visie toegevoegd worden. Begin november is het ontwerp van de omgevingsvisie formeel ter inzage gelegd. Delfland heeft met de andere Zuid-Hollandse waterschappen een gezamenlijke zienswijze op het ontwerp ingediend. Voornaamste punten hierin zijn de constatering dat de visie nog weinig integraal is, belangrijke keuzes (nog) niet worden geagendeerd of richting aan wordt gegeven (bijv. bodemdaling, klimaatadaptatie), en de geringe betrokkenheid en mogelijkheid tot inbreng vanuit omgevingspartners bij het opstellen van de visie.

Betrokkenheid vanuit Delfland vindt vooral plaats via de samenwerkende Zuid-Hollandse waterschappen.

Betrokkenheid bij het vervolgproces.

Gebrek aan integraliteit en mate van abstractheid, weinig concrete keuzes.

**Visie Rijke
Groenblauwe
Leefomgeving**

Casus/opgaven:

Stand van zaken:

Aandachtspunten:

Provincie Zuid-Holland

De provincie ontwikkelt een Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving. De provincie is verantwoordelijk voor het natuurbeleid en ziet dat als een kans om samen met organisaties en inwoners van Zuid-Holland te werken aan de realisatie van de meest groenblauwe stedelijke leefomgeving van Nederland. Het uitgangspunt is te komen tot een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Gedeputeerde Staten heeft na een uitgebreid interactief maar gefragmenteerd proces op 22 mei 2018 het ontwerp van de Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving vastgesteld. In de zomer heeft een informele consultatie plaatsgevonden en vanaf begin november is het ontwerp formeel ter inzage gelegd. Delfland heeft met de gezamenlijke Zuid-Hollandse waterschappen op de informele consultatie een reactie ingediend; punten hieruit zijn in het ontwerp nog niet verwerkt en de provincie beschouwt de reactie dan ook als zienswijze op het ontwerp. Zoals ook bij de omgevingsvisie het geval was, is de visie rijke groenblauwe leefomgeving weinig concreet. Bovendien ontbreken belangrijke KRW gerelateerde aspecten als chemische waterkwaliteit en zijn verantwoordelijkheden rondom het behalen van KRW doelen niet correct belegd.

Verwerking in de omgevingsvisie en daadwerkelijke realisatie van de projecten om tot een rijke groenblauwe leefomgeving te komen. De bijbehorende uitvoeringsagenda (vooralsnog een contourennota) is nog heel globaal.

Omgevingsverordening

Casus/opgaven:

Provincie Zuid-Holland

Voor de provincie betekent de komst van de Omgevingswet dat zij een omgevingsverordening op moet stellen. Deze omgevingsverordening bevat alle provinciale regelgeving met

Stand van zaken:	betrekking tot de fysieke leefomgeving en integreert bestaande verordeningen en regels. Samen met de omgevingsvisie heeft de provincie het ontwerp van de omgevingsverordening begin november ter inzage gelegd. Ook voor de omgevingsverordening geldt dat Delfland via de Zuid-Hollandse waterschappen een zienswijze heeft ingediend (samen met de zienswijze op de ontwerp-omgevingsvisie). Huidige verordeningen zijn beleidsarm omgezet, maar een verdere integratie is wenselijk.
Aandachtspunten:	Verdere integratie tot één integrale omgevingsverordening.

Rijk	
Nationale omgevingsvisie	Rijk
Casus/opgaven:	De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) wordt, conform de Omgevingswet, de integrale langetermijnvisie naar een duurzame fysieke leefomgeving. Doel is het bereiken en behouden van een gezonde en veilige leefomgeving met goede omgevingskwaliteit en tegelijkertijd ruimte bieden voor de ontwikkeling van maatschappelijke functies.
Stand van zaken:	De volgende fases van de NOVI kunnen onderscheiden worden: Fase 1: <u>De Startnota</u> In deze eerste fase zijn ideeën opgehaald uit de samenleving. Dit was input voor de Startnota. In de Startnota zijn vier strategische opgaven benoemd waar de Nationale Omgevingsvisie zich sowieso op moet richten. Deze nota beschrijft de strategische opgaven, de achterliggende trends en ontwikkelingen en geeft inzicht in de keuzes die bij de opgaven horen. De volgende strategische opgaven zijn benoemd: • Naar een duurzame en concurrerende economie; • Naar een klimaatbestendige en klimaat neutrale samenleving; • Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving • Naar een waardevolle leefomgeving. Fase 2: <u>De verdieping van de strategische opgaven</u> In de verdiepfingsfase zijn de vier strategische opgaven van de startnotitie verder uitgewerkt. Vervolgens zijn de strategische opgaven uit de Startnota aangescherpt in vier prioriteiten: • Duurzaam economisch groeipotentieel voor Nederland; • Ruimte voor de klimaatverandering en energietransitie; • Sterke, leefbare en klimaatbestendige steden en regio's met voldoende ruimte om te wonen, werken en bewegen; • Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Fase 3: <u>Ontwerp NOVI</u> Deze vier prioriteiten zijn in het 'Kabinetperspectief NOVI' (oktober 2018) verder uitgewerkt. Ook is in het perspectief aangegeven, dat in het proces naar het ontwerp van de NOVI nationale belangen worden vastgesteld en uitgewerkt. Het kabinetperspectief wordt op dit moment uitgewerkt naar een eerste concept van de NOVI, waarbij het rijk onder meer de zogenoemde gebiedsdialogen organiseert met de andere overheden om te zorgen dat de NOVI goed aansluit bij (regionale) opgaven en om de gebiedsgerichte interbestuurlijke samenwerking voor te bereiden en toe te werken naar Omgevingsagenda's en Perspectiefgebieden.
Aandachtspunten:	Naar verwachting wordt het ontwerp in 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd. De planning is om de NOVI in 2019 vast te stellen. De voor de waterschappen, inclusief Delfland, van belang zijnde onderwerpen worden geadresseerd. De samenhang kan soms wat helderder. De inbreng van de waterschappen verloopt via de Unie van Waterschappen. Voor Delfland en de andere individuele waterschappen is de uitwerking in de gebiedsdialogen van belang.